

AMERİKA'DA BİTKİSEL İLAÇ

HERBAL MEDICINE IN AMERICA

Varro E. TYLER *

Çeviren

Solmaz DOĞANCA

Bitkiler ve bitkisel ürünler Amerika'da oldukça büyük bir pazardır, fakat bunların eczanelerde satışı yaygın değildir. 1985 yılında 200 milyon dolarlık satışın büyük bir kısmı sağlıklı besin dükkânları olarak adlandırılan yerlerde yapılmıştır. Bunun nedeni yürürlükte bulunan federal kanunların etiketler üzerinde etkili olduğunu belirten iddialarla bitkilerin ilaç olarak satılmasını yasaklamasıdır. Eğer böyle iddialar yapılırsa, Federal Gıda ve İlaç Kurulunu tatmin etmek için ilaç başına yaklaşık 100 milyon dolar tutarındaki işlemlerle etkisi ispatlanmalıdır. Ancak patent korunması sağlanamayan bir ürün için kimse bu kadar para harcamaya istekli olmayacağından, bitkiler başlıca «sağlıklı besin» dükkanlarında olmak üzere, sadece ürünün adı etiketlenerek satılır. Bu dükkânlarda bitkilerin kullanılışlarını açıklayan kaynaklar da bulunmaktadır. Bunların çoğu bilimsel ve klinik çalışmalarla doğrulanmadığından ve ürünlerin satışını arttırmak için yapıldığından geçersizdir. Sadece bu tip kaynakların satışı geçen yıl 33 milyon doları bulmuştur.

Besinlerle ilgili kanunlar ve kurallar, doğal olarak satış öncesinde etkili olduklarına dair ispat gerektirmediğinden, bazı imalatçılar bitkisel ürünleri besleyiciler, ilave besin, besleyici ürünler

* School of Pharmacy and Pharmacal Sciences, Purdue University Planta Medica, No. 5, 426 (1986).

** Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Nişantaşı - İstanbul.

veya sadece besin olarak pazarlamağa çalışırlar. Bu tip hilelerin son örneklerinden biri alfa-amilaz inhibitörlerini veya nişasta blokerlerini içeriyordu. Üreticiler bu ürünlerin fasulyeden elde edildiğini ve besin olarak satılabileceğini iddia ettiler. Sonunda federal mahkeme farmakolojik açıklamalara dayanarak ürünlerin gerçekte ilaç olduğuna karar verdi. Nişasta blokerleri de piyasadan çekildi.

Satış artışını sağlayan diğer bir plan da çok az miktarlarda birkaç çeşit bitkiyi standart multivitamin-mineral preparatları ile karıştırmak ve sonra ürünler hakkında bitkisel içeriklerine dayanan mübalağalı iddialarda bulunmaktır. Bu tip ürünler en fazla hafifçe laksatif veya diüretik etkiye sahiptirler fakat mübalağalı reklam edilirler ve yüksek fiyatla satılırlar.

Amerikan bitki endüstrisinde kalite kontrol genellikle çok yetersizdir. Ginseng ürünlerinin daha ucuz ilaçlarla az ya da çok miktarda düzenli bir şekilde karıştırıldığı görülmüştür. Bitkilerin taşıdığı veya yanlış tanısına sık rastlanmaktadır ve hayvan testlerinde toksik olduğu ortaya çıkan bitkiler sınırlanmadan satılmaya devam edilmektedir. Bazı tüketici kökenli gruplar ve sorumlu yayınlar endişelerini dile getirmişler fakat girişimleri yeterli olmamıştır.

Kanada'da son zamanlarda «Folklore Medicines» denen, emniyetliliği gösterilmiş fakat standart klinik çalışmalarla etkili olduklarının ispatı gerekmeyen bitkileri içeren, yeni bir ilaç sınıfının oluşturulması düşünülmektedir. Bu en akla yakın öneri gibi görünmekteyse de planın A.B.D.'de benimseneceğine dair çok az umut vardır.

Amerika'da bitki kimyası ihmal edilmediği halde son zamanlarda bitkilerin fizyolojik aktivitesine veya klinikte kullanımına az önem verilmektedir. Maddi nedenlerden dolayı burada bitkiler üzerinde ciddi çalışmalar herhalde hiçbir zaman yeterli sayıda yapılamayacaktır. Bu da bitkisel alanda Avrupalı bilim adamlarının çok daha fazla çalışmalarını gerektirmektedir.